

DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2024.3.13>

УДК 37.013.83

Віктор Ващенко

<https://orcid.org/0009-0004-2980-7550>

аспірант,

Інститут педагогічної освіти

і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України,

вул. М. Берлінського, 9, 04060, Київ, Україна

ТЕРМІНОЛОГІЧНЕ ПОЛЕ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ УКРАЇНИ І ЗАРУБІЖЖЯ

Освіта дорослих на тлі активних процесів глобалізації та інтеграції актуалізує власну вагу як стратегічного ресурсу підвищення рівня добробуту людей, забезпечення національних інтересів, укріплення конкурентоспроможності фахівців на міжнародному ринку праці. Виклики сьогодення позиціонують концепцію неперервної освіти пріоритетною стратегією розвитку європейського інтегрованого освітнього середовища. Метою дослідження є аналіз термінологічного поля освіти дорослих у межах сучасного наукового дискурсу України та зарубіжних країн. У статті інтенсифіковано наукові пошуки векторності розвитку освіти дорослих, узагальнено досягнення та практичний досвід зарубіжних країн. Проаналізовано дефініцію андрагогіки, розглянуто основні особливості її розвитку. У статті узагальнено термінологічний апарат сучасної системи освіти дорослих, визначено інноваційні поняття та дефініції. З'ясовано, що особливої ваги в окресленому аспекті набуває узагальнення і систематизація практичного досвіду країн європейської спільноти. Доведено, що інформальна освіта, будучи не обов'язково цілеспрямованою та структурованою, активно сприяє розширенню професійних знань та умінь і позиціонується одним з ключових процесів розвитку компетентностей особистості. Реалізовано аналіз національного рівня інтернаціоналізації термінологічного поля освіти дорослих в сучасному глобалізованому науковому дискурсі, розглянуто його організаційні стратегії через призму цільових програм.

Ключові слова: андрагогіка, інформальна освіта, неформальна освіта, освіта дорослих, формальна освіта.

ВСТУП

Відкриття потенціалу освіти дорослих у сприянні розумному, стійкому та інклюзивному зростанню збільшило попит на навчання дорослих. Освіта в європейському контексті завжди розглядалася як національна справа. Освітня політика сьогодення дедалі більше залежить від національних економічних імперативів і керується потребою бути глобально конкурентоспроможною. Освіта дорослих є складовою цієї політики, що на сьогодні стала потужним важелем для зміщення кордонів між освітою і роботою, державою і ринком, формальною і неформальною освітою.

Освіта дорослих розглядається в міжнародному науковому дискурсі як безперервний процес отримання людиною протягом життя основних видів компетентностей. Іntenсифікація євроінтеграційного розвитку сприяє інтеграції освітніх систем, імплементації практичного досвіду різних країн щодо освіти дорослих, що, безперечно, виявляється в динаміці галузевого термінологічного поля.

Необхідність деталізації поняттєвого апарату системи освіти дорослих зумовлена невирішеністю проблематики неформальної та інформальної форм навчання в традиційній національній освітній системі. Сучасна система дефініцій повинна синергізувати результати теоретичної аналітики, методологічних розробок, узагальненої інтерпретації та практичних результатів апробації різних освітніх підходів, методів та інструментів. Із огляду на це актуальність становлення та розвитку уніфікованої термінології освіти дорослих не залишає сумнівів, а дефініція андрагогіки та основних етапів її розвитку, спеціалізованої та загальної

термінології в галузевому поняттєвому полі потребує вдосконалення та наділення функціоналом практичної спрямованості.

Аналіз сучасних наукових джерел переконливо засвідчує, що різні аспекти системи освіти дорослих знаходять відображення в працях як зарубіжних, так і українських дослідників. Зокрема, з-поміж сучасних авторів варто відзначити S. Loeng (2020), Л. Лук'янова (2020), О. Мельниченко (2020), S. Merriam, L. Baumgartner (2020), R. Shahjahan et al. (2022), С. Smith, М. Gillespie (2023).

В останні десятиліття дослідження андрагогіки як науки про освіту дорослих актуалізується в науковому і практичному аспектах. Причиною є необхідність вивчення освітніх потреб дорослого населення, змістового та технологічного забезпечення освіти дорослих, моделювання форм та функцій їх навчання. Окремі питання окресленого феномена досліджують вчені А. Bauman, С. Lucy (2021), К. Pata, І. Maslo, L. Jögi (2021), А. Putra et al. (2020), М. Schweisfurth, М. Thomas, А. Smail (2022), Н. Авшенюк та інші (2017), Л. Лук'янова, О. Аніщенко (2014).

Незважаючи на те, що система освіти дорослих як соціально-педагогічна і соціально-культурна система активно досліджується науковцями, поле галузевих дефініцій у контексті європейського досвіду вивчено недостатньо, отже, студіювання його набуває особливої актуальності.

Метою дослідження є аналіз термінологічного поля освіти дорослих у межах сучасного наукового дискурсу України та зарубіжних країн.

МЕТОДОЛОГІЯ

У процесі дослідження було використано низку загальнонаукових методів, зокрема:

- *структурно-логічний метод* з метою розроблення пропозицій щодо вдосконалення національної термінологічної системи;
- *аналіз та синтез* для вивчення актуальних теоретичних концептів і наукових напрацювань щодо проблематики освіти дорослих, уточнення термінологічного апарату, оцінки впливу інтернаціоналізації на освітній процес;
- *порівняння і систематизації* концептуальних підходів до дефініції базових понять та критеріїв вибору ефективного інструментарію освіти дорослих в умовах глобалізації, ідентифікації дотичних ризиків і перешкод.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ Й ОБГОВОРЕННЯ

На тлі інноваційної трансформації суспільних процесів актуальності набуває реалізація механізму мотивації дорослих індивідуумів у напрямі систематичного, безперервного самостійного підвищення рівня індивідуальної компетентності. Компаративні дослідження термінологічного поля шляхом аналізу, систематизації та узагальнення теоретичної та практичної інформації дозволяють усвідомити інноваційні педагогічні феномени, виокремити відмінності, зумовлені конкретними умовами кожного суспільства, встановити загальні або відмінні тенденції та закономірності розвитку освіти (Merriam & Baumgartner, 2020).

Динаміка термінологічного поля освіти дорослих як вектор наукових пошуків у вітчизняній педагогічній компаративістиці зумовлена новими викликами та перспективами наукового пошуку. На законодавчому рівні освіта дорослих позиціонується компонентою освітнього процесу впродовж життя, котра зосереджена на реалізації права кожної повнолітньої особи на якісне безперервне навчання, що максимально відповідає її особистісним пріоритетам та потребам, згідно з вимогами суспільного розвитку (Loeng, 2020). Водночас сучасні науковці не сформували єдиної дефініції означеного поняття.

У межах термінологічного поля освіти більш доцільним визначенням є поняття «андрагогіка», що походить з грецької мови ἀνдр (άνδρος) – чоловік і грец. ἀγωγή –

виховання; утворено за аналогією до поняття «педагогіка». Відповідно до етимологічного походження поняття «андрагогіка» означає «вести дорослу людину» (Марчук, 2020).

Аналітика інформаційних джерел демонструє відсутність єдиного загальноприйнятого визначення дефініції андрагогіки. Вбачається за доцільне позиціонувати андрагогіку з позиції науки про цілі, походження, умови, результати і закономірності свідомої та цілеспрямованої, організованої освіти й виховання дорослих людей, а також самоосвіти й самовиховання (Мельниченко, 2020; Сухомлинська, 2022).

Ключовими завданнями андрагогіки на нинішньому етапі розвитку України вбачають (Лук'янова, 2020; Smith & Gillespie, 2023):

- систематизація дефініцій системи освіти дорослих;
- оцінка стану розвитку андрагогіки як науки про освіту дорослих (здійснення порівняльних педагогічних досліджень системи освіти зарубіжних країн і України);
- імплементація кращого досвіду зарубіжних країн в освітній простір України (визначення шляхів творчого використання конструктивних ідей освіти дорослих зарубіжних країн в умовах сучасного розвитку системи освіти дорослих в Україні);
- розроблення нової парадигми освіти дорослих (наукове обґрунтування принципів, форм, методів навчання дорослих і змісту їх освіти, які б забезпечували диференціацію та індивідуалізацію навчання).

У контексті імплементації практичного зарубіжного досвіду щодо формування термінологічного поля освіти дорослих в Україні особлива вага належить теоретичному визначенню формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих у країнах європейської спільноти, зокрема в Литві, Латвії, Естонії (Pata, Maslo & Jõgi, 2021). У цих країнах дефініція форм освіти, закріплена на законодавчому рівні, ідентифікує **формальну освіту** як таку, що реалізується згідно з вимогами навчальної програми та спрямована на досягнення певного рівня освіти та/або кваліфікації, а **неформальну** – як освіту, спрямовану на забезпечення індивідуальних потреб в освіті та придбання додаткової компетентності у відповідності з різними програмами (Михайлова, Пагава, Проніна, 2020).

Ще у 2000 р. Рада Європи прийняла Меморандум про навчання упродовж усього життя. Світовий досвід став базою для розроблення теоретичних та організаційних основ освіти дорослих, яка орієнтована на ідею навчання упродовж життя (Schweisfurth, Thomas & Smail, 2022).

У межах системи освіти дорослих Литва, Латвія та Естонія підтримують професійне навчання, працевлаштування, професійну орієнтацію, консультування та розвиток системи дистанційного навчання (Vugne & Plekhanov, 2021). Також роботодавцям пропонується організувати практичні заняття з навчання та надання можливостей працевлаштування людям з обмеженими можливостями. Іншим напрямом діяльності є робота над забезпеченням рівних можливостей для чоловіків і жінок (Luka et al., 2020).

Основними поняттями в межах термінологічного поля освіти дорослих у сучасному науковому дискурсі європейської спільноти варто виділити:

- **андрагог** – організатор навчання дорослих;
- **навчання впродовж життя** – усі навчальні дії в будь-якому віці людини з метою вдосконалення особистісних, громадянських, соціальних і професійних компетентностей;
- **учасники неформальної освіти дорослих** – особи віком від 18 років, які реалізують навчання за програмами неформальної освіти дорослих;
- **провайдер неформальної освіти дорослих та безперервної освіти** – школа, позаштатний вчитель або інший заклад освіти (бібліотека, музей, університет третього віку та інша установа, підприємство, організація, а також юридична особа, державна чи інша організація або їх підрозділи, для яких освіта не є основною діяльністю), що мають право здійснювати неформальне навчання дорослих та підвищення кваліфікації відповідно до порядку, встановленому правовими актами;

• **неформальна освіта дорослих** – освіта, що відповідає інтересам особистості та суспільства за різними програмами для задоволення потреб дорослих, підвищення кваліфікації та набуття додаткової компетентності.

Сучасна спільна мова є передумовою для подолання непорозумінь і відсутності порівнюваних даних, що перешкоджає моніторингу досліджуваного сектору. За підтримки Європейської комісії було сформовано систему узгоджених термінологічних визначень і дефініцій щодо освіти дорослих для усіх держав-членів та інших європейських країн, зацікавлених у моніторингу та аналізі сектору навчання дорослих у Європі (Brooks & Dr. Burton, 2010).

З-поміж загальноприйнятих на сьогодні дефініцій у термінологічному європейському освітньому полі освіти дорослих, що максимально відображають глобальні тенденції розвитку досліджуваного явища, можна відзначити (Brooks & Dr. Burton, 2010):

• **провайдер освіти дорослих (Adult learning provider)** – будь-яка організація чи окрема особа, що надає навчальні заходи для дорослих;

• **учитель дорослих (Adult learning teacher)** – особа, яка визнана такою, що має статус викладача дорослих учнів відповідно до законодавства та/або практики даної країни;

• **інструктор в освіті дорослих (Adult learning trainer)** – особа, яка працює з дорослими учнями для передачі практичних знань або навичок, і чий досвід був набутий через досвід, а не обов'язково через формальну кваліфікацію;

• **навчання на виробництві (Apprenticeship)** – систематичне довгострокове навчання з чергуванням періодів на робочому місці та в закладі освіти чи навчальному центрі;

• **освітні бар'єри (Barriers to learning)** – ситуаційні (повсякденне життя), інституційні (правила та процедури), диспозиційні (ставлення до навчання) та/або фінансові фактори, які перешкоджають участі в освітніх програмах або діяльності;

• **основні навички (Basic skills)** – навички, необхідні для життя в сучасному суспільстві, наприклад аудіювання, говоріння, читання, письмо, навички з математики та ІКТ;

• **компетентність (Competence)** – здатність адекватно застосовувати результати навчання в певному контексті (освіта, робота, особистий або професійний розвиток);

• **дистанційна освіта (Distance learning)** – освіта та навчання, що передається на відстані через засоби комунікації: книги, радіо, телебачення, телефон, листування, комп'ютер або відео;

• **цифрові навички (ICT skills)** – навички, необхідні для ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ);

• **інформальна освіта (Informal learning)** – навчання в результаті повсякденної діяльності, пов'язаної з роботою, сім'єю чи відпочинком. Воно не є організованим чи структурованим з точки зору цілей, часу чи підтримки навчання. Неформальне навчання в більшості випадків є невимушеним з точки зору учня;

• **освіта впродовж життя (Lifelong learning)** – будь-яка навчальна діяльність протягом життя, яка призводить до вдосконалення знань, ноу-хау, навичок, компетентностей та/або кваліфікації з особистих, соціальних чи професійних причин;

• **навчання шириною в життя (Lifewide learning)** – навчання, чи то формальне, чи неформальне або інформальне, яке відбувається в повному спектрі життєвих дій (особистих, соціальних або професійних) і на будь-якому етапі;

• **нові основні навички (New basic skills)** – такі навички, як цифрові, іноземні мови, соціальні, організаційні та комунікативні навички, технологічна культура, підприємливість;

• **неформальна освіта (Non-formal learning)** – навчання, що є вбудованим у заплановану діяльність, яка явно не позначена як навчання (у контексті цілей навчання, часу навчання або підтримки навчання);

• **підвищення кваліфікації (Upskilling)** – короткострокове цільове навчання, яке зазвичай проводиться після базової освіти та навчання та спрямоване на доповнення,

покращення або оновлення знань, навичок та/або компетентностей, набутих під час попереднього навчання.

У більшості європейських країн, у тому числі в Литві, функціонує система **координаторів неформальної освіти дорослих**, що працює в кожному муніципалітеті країни. Однак, не маючи конкретного визначення цієї роботи, муніципальні координатори тлумачать її за своїм власним баченням.

Наразі в Європі важливою складовою частиною системи безпервної освіти є **Університети третього віку**. За досвідом європейської спільноти університети третього віку найчастіше функціонують у таких основних формах, як незалежні неурядові організації, найчастіше – асоціації; як організаційні одиниці, що діють у структурі та під егідою державного або приватного університету – найчастіше під керівництвом уповноваженого ректора даного університету; як окремі підрозділи іншої неурядової організації або як підрозділи, що діють у структурі органів місцевого самоврядування (Bazić, 2023). **Університети третього віку** – це організація, діяльність якої сприяє більшій соціальній інтеграції людей похилого віку, допомагає їм у покращенні якості життя, підвищує ефективність роботи, розширює знання та підвищує рівень культури. Беручи до уваги фінансовий стан більшості здобувачів, університет третього віку зазвичай надає безкоштовні курси. Законодавчі і нормативні документи в країнах ЄС повною мірою гарантують жителям право на освіту незалежно від віку. Такі інституції головною метою діяльності визначають активізацію слухачів в інтелектуальному, соціальному і фізичному аспектах (Merriam & Baumgartner, 2020).

Значною популярністю в межах термінологічного поля освіти дорослих в сучасному науковому дискурсі набули дефініції **soft skills** та **hard skills**. У парадигмі кар'єрного зростання на сьогодні перспективним вбачається не лише володіння професійними знаннями, навичками та практичними вміннями (**hard skills**), а й готовність до постійного саморозвитку та самокритики, вміння налагодити командну роботу, знаходити нестандартні та креативні рішення для подолання професійних труднощів, зберігаючи векторність особистісного розвитку, маючи в постійному інструментарії навички **soft skills** (Putra et al., 2020). Навички **hard skills** при цьому піддаються оцінці через ряд індикаторів і категорій. Водночас навички **soft skills** ідентифікуються як універсальні особистісні характеристики, що ефективно реалізуються в будь-якій галузі діяльності (Merriam & Baumgartner, 2020). Найвагоміші серед них – емоційний інтелект, адаптивність, здатність до комунікації, проблемне мислення, лідерство, ефективність у команді, креативність (Bauman, & Lucy, 2021).

Окрім того, важливим аспектом формування фахової затребуваності та перспективи кар'єрного та особистісного росту дорослих є володіння **цифровою компетентністю**. Навички цифровізації сприяють успішній комунікаційній взаємодії та ідентифікуються необхідною компонентою успіху в усіх сучасних галузях професійної діяльності (Shahjahan et al., 2022). Формація та вдосконалення гнучких навичок і цифрової компетентності позиціонуються індикатором успішності на сучасному ринку праці, який стрімко адаптується до процесів діджиталізації, та вектором забезпечення конкурентоспроможності фахівця (Smith & Gillespie, 2023).

Стратегія реформування освітнього середовища дорослих на сьогодні активізується впровадженням інформаційно-комп'ютерних технологій до освітніх програм та використанням сучасних високо потенційних **мультимедійних технологій** (Merriam & Baumgartner, 2020). У глобальному концепті характерною є тенденція інтенсивної імплементації нових технологій, які сприяють формуванню необмежених можливостей у плані створення інноваційних методик навчання. Останні синергізують елементи традиційної та дистанційної освіти та залучають алгоритми технологій віртуальної реальності (Bauman & Lucy, 2021).

Перспективним на сьогодні позиціонується використання специфічних **портальних і хмарних технологій**, що забезпечують диференційовану аналітику та використання

інформативних даних, надаючи віддалений доступ до масивів навчальної інформації та цільових додатків. Хмарні технології, інтегруючись до інформаційних освітніх систем, дозволяють активно формувати цільовий цифровий майданчик для колективної практичної взаємодії викладачів і здобувачів освіти. Дефініцію освітнього порталу при цьому варто позиціонувати в контексті системного багаторівневого хабу, що надає можливості доступу до різнопланових електронних освітніх програмних комплексів та ресурсів (Schweisfurth, Thomas & Smail, 2022). Останні функціонують на основі комплексної бази даних та підпорядковуються єдиній стандартизації обміну інформацією.

Феномен портальної освітньої технології на сьогодні розглядається найбільш доцільним шляхом вдосконалення системи освіти дорослих. Вона дає можливість вдосконалити рівень медіакомпетентності, мінімізувати ресурсоемність освітнього процесу за умов одночасної інтенсифікації його ефективності. Окрім того, використання індивідуальних освітніх платформ забезпечує цифрову підтримку здобувачів освіти, що вбачається необхідним для ефективного освоєння інформаційного освітнього середовища (Smith & Gillespie, 2023).

З огляду на необхідність якісної підготовки сучасних дорослих здобувачів освіти до життя в перспективному цифровому суспільстві, активізується підтримка освітніх проєктів із залученням технологій віртуальної реальності. Навчальне середовище, максимально наближене до реальних умов виду діяльності, який опановується, в системі освіти дорослих доцільно формувати із залученням *імерсивних технологій*. Вони ідентифікуються як спосіб інтеграції віртуального контенту до фізичного середовища, що створює умови для ефективної взаємодії (Gorski et al., 2023). При цьому користувач усвідомлює віртуальні компоненти як невід'ємну частину. Спектр імерсивних технологій охоплює низку різних програм та інструментів, які дозволяють інтегруватись, занурюватись або взаємодіяти з імітованими середовищами та об'єктами.

Аналіз сучасного наукового дискурсу щодо термінологічного поля освіти дорослих підкреслює зміну фокуса теорії навчання від когнітивного до цілісного підходу, що вимагає розвитку нової концепції в рамках навчання дорослих. Дорослого здобувача освіти потрібно сприймати як цілісну особистість, яка навчається, перетворюючи досвід на тілесні почуття, душевні емоції та ідеї розуму. Це перетворення дає розуміння того, як допомогти дорослій людині отримати нові компетентності та пристосуватися до постійно мінливого світу.

ВИСНОВКИ

Стрімкий інноваційний розвиток сучасного інформаційного суспільства тісно пов'язаний з адаптивним оновленням та інтенсивною трансформацією системи освіти дорослих та, відповідно, дотичного термінологічного поля. Освітні технології неформального та інформального характеру наразі стрімко розвиваються від позиції інновації до практичного використовуваного спектру засобів освіти дорослих. Імплементация їх до парадигми національної системи освіти позиціонується перспективною необхідністю та фактором інтенсифікації якості останньої. Проте найголовнішим завданням на тлі глобальних інтеграційних освітніх процесів залишається збереження та підвищення якості освіти дорослих. Для досягнення окресленої мети вбачається необхідним достатнє технічне забезпечення інтегрованого освітнього процесу та селекція оптимального програмного забезпечення інформаційних систем та портальних платформ, з відповідною уніфікацією термінологічного апарату в міжнародному та міждисциплінарному контекстах.

Проведений науковий пошук дає можливість стверджувати, що термінологічне поле освіти дорослих на сьогодні активно розвивається та вимагає всебічного ґрунтового вивчення. Особливої уваги заслуговує потенціал модернізації національного поняттєвого апарату в досліджуваній галузі, відповідно до актуальних вимог сьогодення та динаміки загальноєвропейських дефініцій. Значну роль при цьому відіграє процес цифровізації освітнього середовища, що спряє стрімкому оновленню методології освіти дорослих та

відповідній адаптації галузевого термінологічного поля. Вважаємо цей напрям перспективною подальших наукових досліджень.

Список використаних літератури

1. Авшенюк Н., Дяченко Л., Котун К., Марусинець М., Огієнко О., Сулима О., Постригач Н. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів. Київ: Центр, 2017. 83 с.
2. Лук'янова Л. Освіта дорослих: сучасні стратегії і практики в Україні та зарубіжжі. Київ: Юрка Любченка, 2020. 340 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736567/1/monografiya_blok_31.03.21.pdf (дата звернення: 25.07.2024).
3. Лук'янова Л. Б., Аніщенко О. В. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник. Київ, Ніжин: Лисенко М. М., 2014. 108 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/7697/1/%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%20%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B8%D1%85.pdf (дата звернення: 25.07.2024).
4. Марчук А. В. Андрагогіка: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 300 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3218> (дата звернення: 23.07.2024).
5. Мельниченко О. Андрагогічні принципи освіти дорослих та забезпечення якості неперервної педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2020. № 33. С. 24–30. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2020.33.3>
6. Михайлова Л. М., Пагава О. В., Проніна О. В. Словник термінів і понять сучасної освіти. Северодонецьк: Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2020. 194 с. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=LMaqTpoAAAAJ&citation_for_view=LMaqTpoAAAAJ:b0M2c_1WBrUC (дата звернення: 25.07.2024).
7. Сухомлинська О. Понятійно-термінологічна система педагогічної науки як предмет наукових досліджень. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2022. № 1 (8). С. 5–17. DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(8\).2022.262601](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(8).2022.262601)
8. Bauman A., & Lucy C. Enhancing entrepreneurial education: Developing competencies for success. *The International Journal of Management Education*. 2021. № 19 (1). Art. 100293. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2019.03.005>
9. Bazić J. R. Comparative pedagogy and educational systems through an optimal dioptry. *Соціолошки преглед*. 2023. № 57 (3). P. 1023–1030. URL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1196159> (дата звернення: 22.07.2024).
10. Brooks G., & Dr. Burton M. *Study on European Terminology in Adult Learning for a common language and common understanding and monitoring of the sector*. Brussels: European Commission, 2010. 303 p. URL: https://languageforwork.ecml.at/Portals/48/documents/lfw-web_item-3b_nrdc_european-adult-learning-glossary1_en.pdf (дата звернення: 25.07.2024).
11. Byrne K., & Plekhanov A. Education reforms and adult skills: Evidence from Estonia. *Economics of Education Review*. 2021. № 82. P. 102–106. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2021.102106>
12. Gorski A., Ranf E., Badea D., Halmaghi E., & Gorski H. Education for Sustainability – Some Bibliometric Insights. *Sustainability*. 2023. № 15 (20). DOI: <https://doi.org/10.3390/su152014916>
13. Loeng S. Self-directed learning: A core concept in adult education. *Education Research International*. 2020. № 1. DOI: <https://doi.org/10.1155/2020/3816132>
14. Luka I., Fernate A., Birzina R., Pigozne T., & Flavian H. Quality Assurance in Adult Education in Latvia. *From Pedagogy to Quality Assurance in Education: An International Perspective*. Leeds: Emerald Publishing Limited, 2020. P. 155–174. DOI: <https://doi.org/10.1108/978-1-83867-106-820201014>
15. Merriam S. B., & Baumgartner L. M. *Learning in adulthood: A comprehensive guide*. New York: John Wiley & Sons, 2020. 576 p. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=59nIDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT6&dq=terminology+of+adult+education&ots=YG2fl1Yvze&sig=EeUjBXctGD6hxAybWFuoE-jdxhM&redir_esc=y#v=onepage&q=terminology%20of%20adult%20education&f=false (дата звернення: 22.07.2024).
16. Pata K., Maslo I., & Jögi L. Transforming adult education from neo-liberal to holistically inclusive adult education in Baltic States. *Young Adults and Active Citizenship: Towards Social Inclusion through Adult Education*. Cham: Springer International Publishing, 2021. P. 139–165. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-65002-5_8
17. Putra A. S., Novitasari D., Asbari M., Purwanto A., Iskandar J., Hutagalung D., & Cahyono Y. Examine relationship of soft skills, hard skills, innovation and performance: *The mediation effect of organizational learning*. *International Journal of Science and Management Studies (IJSMS)*. 2020. № 3 (3). P. 27–43. DOI: <https://doi.org/10.51386/25815946/ijms-v3i3p104>
18. Shahjahan R. A., Estera A. L., Surla K. L., & Edwards K. T. «Decolonizing» curriculum and pedagogy: A comparative review across disciplines and global higher education contexts. *Review of Educational Research*. 2022. № 92 (1). P. 73–113. DOI: <https://doi.org/10.3102/00346543211042423>

19. Schweisfurth M., Thomas M. A., & Smail A. Revisiting comparative pedagogy: Methodologies, themes and research communities since 2000. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*. 2022. № 52 (4). P. 560–580. DOI: <https://doi.org/10.1080/03057925.2020.1797475>
20. Smith C., & Gillespie M. Research on professional development and teacher change: Implications for adult basic education. *Review of Adult Learning and Literacy*. 2007. Vol. 7. London: Routledge. P. 205–244. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003417996>

References

- Avsheniuk, N. M., Dyachenko, L. M., Kotun, K. V., Marusynets, M. M., Ogienko, O. I., Sulyma O. V., & Postryhach N. O. (2017). *Zarubizhnij dosvid profesijnoi pidgotovki pedagogiv [Foreign experience of professional training of teachers: analytical materials]*. Center.
- Lukianova, L. (2020). *Osvita doroslih: suchasni strategii i praktiki v Ukraini ta zarubizhzi [Adult education: modern strategies and practices in Ukraine and abroad]*. Yurka Lyubchenko. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736567/1/monografiya_blok_31.03.21.pdf
- Lukianova, L. B., & Anishchenko, O. V. (2014). *Osvita doroslih: korotkij terminologichnij slovník [Adult education: a short terminological dictionary]*. Lysenko M. M. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/7697/1/%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B8%D1%85.pdf>
- Marchuk, A. V. (2020). *Andragogika: navchalnij posibnik [Andragogy: teaching. manual]* LvDUVS. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3218>
- Melnychenko, O. V. (2020). Andragogichni principi osviti doroslih ta zabezpechennya yakosti neperervnoi pedagogichnoi osviti [Andragogical principles of adult education and ensuring the quality of continuous pedagogical education]. *Pedagogical education: theory and practice. Psychology. Pedagogy. Collection of scientific works*, 33 (1), 24–30. <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2020.33.3>
- Mykhailova, L. M., Pagava, O. V., & Pronin, O. V. (Eds.) (2020). *Slovník terminiv i ponyat suchasnoi osviti [Dictionary of terms and concepts of modern education]*. Luhansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education. https://znayshov.com/News/Details/navchalno-metodychni_posibnyky_dlia_pedahohichnykh_pratsivnykiv/1
- Sukhomlynska, O. (2022). Ponyatijno-terminologichna sistema pedagogichnoi nauki yak predmet naukovih doslidzen [Conceptual and terminological system of pedagogical science as a subject of scientific research]. *Social work and social education*, 1 (8), 5–17. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(8\).2022.262601](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(8).2022.262601)
- Bauman, A., & Lucy, C. (2021). Enhancing entrepreneurial education: Developing competencies for success. *The International Journal of Management Education*, 19 (1), 100293. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2019.03.005>
- Bazić, J. R. (2023). Comparative pedagogy and educational systems through an optimal dioptry. *Социолошки преглед*, 57 (3), 1023–1030. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1196159>
- Brooks, G., & Dr. Burton, M. (2010). *Study on European Terminology in Adult Learning for a common language and common understanding and monitoring of the sector*. European Commission. https://languageforwork.ecml.at/Portals/48/documents/lfw-web_item-3b_nrdc_european-adult-learning-glossary1_en.pdf
- Byrne, K., & Plekhanov, A. (2021). Education reforms and adult skills: Evidence from Estonia. *Economics of Education Review*, 82, 102–106. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2021.102106>
- Gorski, A., Ranf, E., Badea, D., Halmaghi, E., & Gorski, H. (2023). Education for Sustainability – Some Bibliometric Insights. *Sustainability*, 15 (20). <https://doi.org/10.3390/su152014916>
- Loeng, S. (2020). Self-directed learning: A core concept in adult education. *Education Research International*, 1. <https://doi.org/10.1155/2020/3816132>
- Luka, I., Fernate, A., Birzina, R., Pigozne, T., & Flavian, H. (2020). Quality Assurance in Adult Education in Latvia. In *From Pedagogy to Quality Assurance in Education: An International Perspective* (pp. 155–174). Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/978-1-83867-106-820201014>
- Merriam, S. B., & Baumgartner, L. M. (2020). *Learning in adulthood: A comprehensive guide*. John Wiley & Sons. https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=59nIDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT6&dq=terminology+of+adult+education&ots=YG2f11Yvze&sig=EeUjBXctGD6hxAybWFuoE-jdxhM&redir_esc=y#v=onepage&q=terminology%20of%20adult%20education&f=false
- Pata, K., Maslo, I., & Jögi, L. (2021). Transforming adult education from neo-liberal to holistically inclusive adult education in Baltic States. In *Young Adults and Active Citizenship: Towards Social Inclusion through Adult Education* (pp. 139–165). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-65002-5_8
- Putra, A. S., Novitasari, D., Asbari, M., Purwanto, A., Iskandar, J., Hutagalung, D., & Cahyono, Y. (2020). Examine relationship of soft skills, hard skills, innovation and performance: *The mediation effect of organizational learning*. *International Journal of Science and Management Studies (IJSMS)*, 3 (3). 27–43. <https://doi.org/10.51386/25815946/ijms-v3i3p104>

- Shahjahan, R. A., Estera, A. L., Surla, K. L., & Edwards, K. T. (2022). «Decolonizing» curriculum and pedagogy: A comparative review across disciplines and global higher education contexts. *Review of Educational Research*, 92 (1), 73–113. <https://doi.org/10.3102/00346543211042423>
- Schweisfurth, M., Thomas, M. A., & Smail, A. (2022). Revisiting comparative pedagogy: Methodologies, themes and research communities since 2000. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 52 (4), 560–580. <https://doi.org/10.1080/03057925.2020.1797475>
- Smith, C., & Gillespie, M. (2007). Research on professional development and teacher change: Implications for adult basic education. In *Review of Adult Learning and Literacy, Volume 7* (pp. 205–244). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003417996>

Стаття надійшла до редакції 29.07.2024

Прийнято до друку 31.10.2024

TERMINOLOGICAL FIELD OF ADULT EDUCATION IN MODERN SCIENTIFIC DISCOURSE IN UKRAINE AND ABROAD

Viktor Vashchenko

<https://orcid.org/0009-0004-2980-7550>

PhD student,

Ivan Ziazun Institute of Pedagogical and Adult Education,
9 M. Berlynsky Str., 04060 Kyiv, Ukraine

Adult education, against the background of active processes of globalization and integration, actualizes its own weight as a strategic resource for raising the level of people's well-being, ensuring national interests, and strengthening the competitiveness of specialists on the international labor market. Today's challenges position the concept of continuous education as a priority strategy for the development of the European integrated educational environment. The purpose of the study is to analyze the terminological field of adult education within the modern scientific discourse of Ukraine and foreign countries. The article intensifies the scientific search for vectoriality of the development of adult education, summarizes the achievements and practical experience of foreign countries. The definition of andragogy is analyzed, the main stages of its development are considered. The article summarizes the terminological apparatus of the modern system of adult education, defines innovative concepts and definitions. It was found that generalization and systematization of the practical experience of the countries of the European community acquires special importance in the outlined aspect. An analysis of the possibility of using European terminology for the purpose of integration into the system of adult education in Ukraine was carried out. Special attention is focused on the terminology of informal education, which is a process of self-organized acquisition of certain competencies. It has been proven that, being not necessarily purposeful and structured, informal education actively contributes to the expansion of professional knowledge and skills and is positioned as one of the key competencies of an individual. An analysis of the national level of internationalization of the terminological field of adult education in the modern globalized scientific discourse was carried out, its organizational strategies were considered through the prism of target programs.

Keywords: *adult, adult education, andragogy, formal education, informal education, non-formal education.*